

BERICHTEN

Verenigingsverslagen en mededelingen

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR BIOLOGIE VAN DE MOND

Verslag najaarsvergadering d.d. 7 oktober 1977 te Utrecht

Hieronder volgen de samenvattingen van de voordrachten, die tijdens het wetenschappelijke gedeelte van de najaarsvergadering van de Nederlandse Vereniging voor Biologie van de Mond d.d. 7 oktober 1977 te Utrecht werden gehouden.

1. Tj. Pot: *Waren de gebitten van ons, Nederlanders, altijd al zo rot?*

Er is tot op heden, in tegenstelling tot in het buitenland, in Nederland géén onderzoek verricht met betrekking tot het optreden van pathologische processen in en rondom de gebits-elementen bij opgegraven skeletmateriaal. Hoewel er algemene gegevens bekend zijn over het optreden van tand- en mondziekten in de loop der tijden, lijkt het interessant na te gaan of deze gegevens eveneens van toepassing zijn op Nederlands skeletmateriaal. Uit de literatuur blijkt dat er bij vergelijkend onderzoek ten aanzien van het gebit in het algemeen ongenueanceerd percentages pathologische processen (cariës, periapicale aandoeningen, tandverlies) worden gehanteerd als kenmerkend voor de onderzochte populaties. Een paleo-pathologische pilotstudy bij middeleeuws Afrikaans schedelmateriaal (N.T.v.T. juli/aug. '77) toont aan dat dit onjuist is. Presentatie van pathologische gebitsdata is slechts zinvol als de gemiddelde leeftijd bij overlijden en de spreiding van de individuele leeftijden der onderzochte skeletpopulaties in aanmerking worden genomen.

De bepaling van de leeftijd bij overlijden is bij het Nederlandse materiaal précair, in tegenstelling tot het Afrikaanse materiaal. Door archeologische waarnemingen kon namelijk worden aangetoond dat de omstandigheden gedurende het leven bij deze populatie, in de overzichte tijdsperiode, in alle opzichten constant waren geweest. In Nederland zijn de omstandigheden in de loop der eeuwen drastisch veranderd (voeding, ontwikkeling van sociale milieus) en is de gemiddelde leeftijd bij overlijden sterk toegenomen. Het is noodzakelijk, maar wellicht slechts ten dele mogelijk, de invloed van deze factoren in rekening te brengen. Van een aantal inmiddels onderzochte Nederlandse schedelpopulaties werden voorlopige data en enkele bijzonderheden gepresenteerd.

2. Tj. Tijmstra: *Problemen bij het onderzoek naar het effect van fluoride.*

Het is niet eenvoudig om door middel van een experimenteel onderzoek na te gaan wat het effect is van het gebruik van fluoridetabletten.

Vaak heeft men in deze experimenten te maken met weigeraars en uitvallers; degenen die wel bereid en in staat zijn om gedurende lange tijd fluoridetabletten te gebruiken vormen waarschijnlijk geen doorsnee van de totale bevolking. Het is mogelijk dat deze laatste groep ook zonder de tabletten een gezonder gebit zou hebben gehad. Een ander probleem ligt in het psychologische vlak. Gebruikers van fluoridetabletten en hun opvoeders investeren tijd, aandacht en moeite in het gebit. Bovendien betekent het gebruik van tabletten een voortdurende confrontatie met het gebit. Deze factoren kunnen op zichzelf leiden tot een grotere dental mindedness en gezonder gedrag met betrekking tot het eigen gebit (ook het omgekeerde kan echter gebeuren: omdat men denkt dat fluoride bescherming geeft neemt men het minder nauw met dit gedrag). In 1976 werd een gecombineerd tandheelkundig en sociaal-wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd waarbij rekening kon worden gehouden met deze problemen. Bij een groep van ± 600 kinderen werd de gebitstoestand bepaald en werden vragen gesteld over het gebruik van fluoride. Nagegaan werd of de gebitstoestand van de fluoridegebruikers beter was dan die van de niet-gebruikers; dit bleek het geval te zijn. Door middel van een matching-procedure werd een correctie uitgevoerd op interveniërende variabelen: bij iedere fluoridegebruiker werd een niet-gebruiker gezocht uit een vergelijkbaar sociaal-economisch milieu en met vergelijkbaar poets- en snoepgedrag. Deze groep gematchte niet-gebruikers van fluoride bleek een zelfde gebitstoestand te hebben.

3. A. Groeneveld: *Calciumfluoride, een beschermende laag tegen cariës?*

Na het lokaal toedienen van fluoride in relatief hoge concentratie, b.v. in de vorm van spoelen of lokale applicatie, wordt bij een aantal van de meest gebruikte fluoride-oplossingen een laagje calciumfluoride gevormd op de oppervlakte van het glazuur. Of dit calciumfluoride laagje bijdraagt tot de cariësreducerende werking van fluoride-oplossingen wordt in de literatuur verschillend beoordeeld.

Hoewel calciumfluoride op zichzelf betrekkelijk onoplosbaar is, verdwijnt de gevormde laag toch binnen een week van de oppervlakte, doordat het in de mondvoelstof relatief goed oplost. Behalve het feit dat er op deze manier een aanzienlijke hoeveelheid fluoride verloren gaat, treedt er tevens een verlies van calcium op dat in eerste instantie door de inwerking van de fluoridehoudende vloeistof uit het glazuur verkregen werd. Aan de andere kant kan de laag calciumfluoride als een belangrijk fluoride-depot fungeren, vooral als de laag op het oppervlak vastgelegd zou kunnen worden gedurende langere tijd. Een ander positief effect berust op de volgende waarneming. In de aanwezigheid van brushiet kan de vorming van fluorapatiet het gevolg zijn van de directe reactie met calciumfluoride en tevens met de F-ionen uit de fluoride-oplossingen. Juist in de-

fect glazuur, in het stadium van de initiële cariëslaesie met een intacte oppervlakkige laag, zou deze reactie belangrijk kunnen zijn i.v.m. het vóórkomen van brushiet in deze carieuze laesies. Fluorapatiet kan op deze manier gevormd worden daar waar het het meest nodig is, n.l. in de laesie, en zou op deze manier de voortschrijding van de laesie sterk kunnen belemmeren.

Uit experimenten bleek, dat CaF_2 een beschermende werking heeft tegen verdere demineralisatie, indien het op het oppervlak als een laagje aanwezig is. Het speeksel gaat deze werking tegen, waarschijnlijk doordat CaF_2 in speeksel oplost. Een mengapplicatie van APF/SnF_2 doet een afdekkende laag van Sn-verbindingen ontstaan over het CaF_2 . De werking van het CaF_2 is maximaal in gedemineraliseerd glazuur. Hierbij dient opgemerkt te worden dat door de lage pH van de applicatievloeistof de oppervlakkige laag van de laesie nog eens extra ontkalkt wordt.

4. P. G. E. Kalter: *Hoe snel verdwijnt CaF_2 na een lokale applicatie?*

Na een lokale applicatie met APF (met fosforzuur aangezuurde NaF-oplossing) wordt aanvankelijk een sterk verhoogd fluoridegehalte aan het glazuuroppervlak aangetroffen, oplopend tot ca. 10.000 ppm. Deze hoeveelheid is hoofdzakelijk afkomstig van het tijdens de applicatie gevormde CaF_2 en deze stof is in vitro binnen één dag weg te wassen. Er is dan een permanente verhoging van het fluoridegehalte van ca. 200 ppm in de vorm van een fluor-hydroxyapatiet (FHAP) overgebleven. Het CaF_2 verdwijnt dus snel en heeft daarom geen nuttig effect met betrekking tot cariësremming op langere termijn.

Omdat bij een APF/SnF_2 -mengapplicatie naast CaF_2 een hechte laag van Sn-verbindingen wordt gevormd wordt het CaF_2 misschien door die laag afgeschermd. Zodoende zal CaF_2 minder snel oplossen en kan het langer bijdragen aan de FHAP-vorming. Het laagje CaF_2 fungeert dan als een fluoride-reservoir.

In dit onderzoek werd nader onderzocht in hoeverre de laag die gevormd wordt tijdens een APF/SnF_2 -applicatie in staat is het oplossen van CaF_2 te vertragen. Daartoe werd de snelheid van het oplossen van CaF_2 na APF -applicatie en na APF/SnF_2 -applicatie vergeleken. Na beide behandelingen werd gedurende $\frac{1}{2}$ uur, 24 uur en 7×24 uur gespoeld. Hierna werd gemeten hoeveel extra fluoride ten opzichte van het nabijgelegen onbehandelde glazuur nog op 5 μm diepte aanwezig was. Voor de APF -behandeling waren deze cijfers resp. 1640, 230 en 270 ppm en voor de APF/SnF_2 -applicatie resp. 1120, 520 en 360 ppm F. Deze resultaten tonen dat het F-niveau na een behandeling met APF sneller daalt als na een APF/SnF_2 -behandeling: bij APF -applicatie werd na 1 dag een permanente verhoging van ca. 250 ppm F bereikt tegenover 350 ppm F bij de mengapplicatie. Na de APF/SnF_2 -behandeling was de aanvankelijke fluoride-toename lager dan bij de APF -applicatie, maar na 1 dag

spoelen werd reeds meer fluoride vastgehouden dan bij de APF-applicatie, Het CaF_2 was dan nog niet weggewassen dit in tegenstelling tot de APF-behandeling. Hieruit bleek dat het CaF_2 na een APF/ SnF_2 -applicatie langer werd vastgehouden dan na een APF-applicatie. Te oordelen naar deze criteria heeft een APF/ SnF_2 -applicatie voordelen boven de applicatie met APF.

5. D. J. Purdell-Lewis.: *Stannous fluoride and demineralized enamel.*

The degree of demineralization in an enamel lesion can be measured by many techniques, these include microradiography and microhardness. Comparative investigations have shown that a 12% drop in the volume percentage mineral in the surface layer is equivalent to a 57% drop in hardness. In the subsurface lesion the figures are: 68% and 89% respectively. The results of SnF_2 treatment of artificially demineralized enamel were studied on cross sections before and after a second demineralization and at different concentrations. It was found that the hardness increase in the surface layer after 0.5% SnF_2 treatment was just as great as that achieved with an 8% solution. Demineralization of SnF_2 treated white spots showed that the increase in lesion depth was very slight and that remineralized enamel was more resistant to demineralization than the remaining white spot enamel. The treatment temperature was found to be very important. Application at 50° C resulted in greater hardness gains and more protection against a second acid attack than application at 37° C.

6. H. M. Theuns: *Polarisatie-microscopie van tandglazuur.*

Polarisatie-microscopie is een methode die veel gebruikt is om gezond en carieus glazuur te onderzoeken. De techniek is eenvoudig toe te passen als kwalitatieve gegevens verzameld moeten worden, zoals bijvoorbeeld bij histologisch gericht onderzoek. Is het daarentegen de bedoeling middelen te testen die de- of remineraliserend kunnen werken, dan voldoet een zuiver kwalitatieve techniek minder goed en hebben semi-quantitatieve technieken de voorkeur. Polarisatie-microscopie is als semi-quantitatieve techniek goed bruikbaar, echter wel gecompliceerd, aangezien dan rekening moet worden gehouden met allerlei factoren, die het optische beeld in de polarisatie-microscopie kunnen beïnvloeden. De belangrijkste factoren werden van gezond glazuur toegelicht aan de hand van literatuurgegevens en eigen onderzoek. In tangentiële coupes van gezond glazuur bleek een duidelijke invloed zichtbaar van het verloop van de prisma's. Naarmate de prisma's minder evenwijdig aan het vlak van de coupe lagen, was de dubbelbreking geringer. Bij voortdurend wisselende inclinatiehoek van de prisma's ten opzichte van het vlak van de coupe werd ook een wisselende hoeveelheid dubbelbreking geme-

ten. Er werd tevens nagegaan in hoeverre de dubbelbreking gecorreleerd was aan het volumepercentage mineraal.

In het occlusale glazuur bleek (bij geleidelijke inclinatie-verandering van de prisma's) een positieve correlatie te bestaan; in het cervicale glazuur (met wisselende inclinatie van de prisma's) was dit niet het geval.

Internationaal

FÉDÉRATION DENTAIRE INTERNATIONALE

Aankondiging voorlopig programma 67e Wereldjaarcongres 1979 te Parijs

Tijdens het 67e Wereldjaarcongres van de Fédération Dentaire Internationale te Parijs, zullen – naar alle waarschijnlijkheid – de volgende onderwerpen aan de orde worden gesteld.

Thema I

- Long term evaluation of endodontic treatment*
- Evaluation of the different base materials for protection of the pulp.
 - Indirect and direct pulp capping.
 - Pulpotomy.
 - Pulpotomy and root canal obturation.
 - Evaluation of success.

Thema II

- Long term evaluation of therapeutic methods in periodontology*
- Root planing and curettage.
 - Mucogingival surgery including grafts.
 - Osseous surgery including bone grafts.
 - Treatment of occlusion in periodontal disease.

Thema III

- Long term evaluation of prosthetic treatments*
- Removable partial dentures.
 - Complete dentures.
 - Principles of crown and bridge design.
 - Implant dentures.

Thema IV

- The child in dentistry*
- The normal child as a patient.
 - The handicapped child as a patient.
 - Prevention, a fight for better teeth in children.

Thema V

- The computer in dentistry*
- In oral epidemiology.
 - In preventive dentistry.
 - In oral diagnosis and pathology.
 - In orthodontics.
 - In dental office management.
 - In the community services.

De collega die meent, tijdens dit congres, een bijdrage te kunnen leveren tot één der bovenstaande onderwerpen, wordt verzocht zich in verbinding te stellen met collega F. Lankhof, J. W. Brouwersplein 11 te Amsterdam.

Binnenland

NEDERLANDSE VERENIGING VAN MONDHYGIËNISTEN

Samenstelling nieuw bestuur

Tijdens de najaarsvergadering van de Nederlandse Vereniging van Mondhygiënisten op 11 november 1977 te Amsterdam, is het bestuur als volgt samengesteld:

- Mevr. M. S. E. van der Sanden-Stoelinga – voorzitter;
 Mevr. H. J. Milius – vice-voorzitter;
 Mevr. E. A. E. van der Werff-Oor – 1e secretaris, Zandkamp 125, Hoogland;
 Mevr. L. Lehnhausen – 2e secretaris;
 Mevr. Y. Mesman-Arnold – penningmeester.

AANMELDING EERSTEJAARS STUDENTEN

Met als peildatum 19 december 1977 zijn bij het Centraal Bureau Aanmelding en Plaatsing in Groningen voor de studierichting Tandheelkunde 719 vooraanmeldingen geregistreerd. Op 20 december 1976 bedroeg dit aantal 664. Daarmee komt de tandheelkunde met ca. 8% uit boven het totaal van alle studierichtingen, dat een stijging te zien geeft van ca. 4%.

NEDERLANDSE VERENIGING VAN MEDEWERKERS VAN JEUGDTANDVERZORGINGSDIENSTEN

Bericht van oprichting

Op 28 augustus 1976 is de *Nederlandse Vereniging van Medewerkers van Jeugdtandverzorgingsdiensten* opgericht. Tot de doelstellingen van deze nieuwe vereniging behoren onder meer:

1. De verbetering van de arbeidsvoorwaarden van het personeel, werkzaam in dienst van een stichting, overheidsorgaan e.d., welke tot voornaamste taak heeft de tandheelkundige preventie, voorlichting, opvoeding en/of verzorging van de jeugd.
2. De bevordering van de maatschappelijk georganiseerde jeugdtandverzorging, met inbegrip van de tandheelkundige preventie, voorlichting en opvoeding van de jeugd.
3. De bevordering van de wetenschap met betrekking tot de kindertandheelkunde.
4. De bevordering van de ontwikkeling van haar leden, met name met betrekking tot de uitoefening van hun taak binnen de instellingen als bedoeld onder punt 1.

De vereniging telt onder haar leden onder meer tandartsen, tandarts-assistenten, administratief personeel, mondhygiënisten en kindertandverzorgers. Het secretariaat is gevestigd J. C. Kapteynlaan 48a, 9714CS Groningen, telefoon 050-12 80 17.

VRIJE UNIVERSITEIT TE AMSTERDAM

Aankondiging P.A.O.-cursussen 'Gespreksvoering'

De vakgroep Preventieve en Sociale Tandheelkunde van de Vrije Universiteit te Amsterdam organiseert, in het kader van de voorlichtingskunde, een drietal P.A.O.-cursussen 'Gespreksvoering'. De cursussen zullen worden gegeven door mejuffrouw E. J. Beumkes en de heer M. P. M. A. Doyx, onder supervisie van de heer M. A. J. Eijkman (tandarts). De groepen zullen bestaan uit 6 à 7 tandartsen. Iedere cursus omvat acht avonden van 19.00 tot 22.30 uur. De kosten bedragen f 400,00.

De data zijn als volgt:

Groep I: 14, 16, 21, 23 maart en 4, 6, 11 en 13 april (dinsdag- en donderdagavond).

Groep II: 3, 7, 10, 14, 17, 21, 24, 28 april (maandag- en vrijdagavond).

Groep III: 18, 20, 25, 27 april en 2, 3, 9 en 11 mei (dinsdag- en donderdagavond).

Inlichtingen over deze cursussen zijn te verkrijgen bij de secretaresse van de vakgroep Preventieve en Sociale Tandheelkunde van de Vrije Universiteit te Amsterdam, mejuffrouw T. Meuzelaar, telefoon 020-548 4476 of 548 5030.

G. D. MARGADANT 90 JAAR

Op de eerste dag van de maand waarin deze aflevering van het Tijdschrift verschijnt, is collega G. D. Margadant 90 jaar geworden, een heugelijke gebeurtenis waarmede de Redactie hem en zijn echtgenote - door middel van het medium dat, in al zijn facetten, hem zoveel jaren vertrouwd is geweest - nogmaals wil gelukwensen. Gedurende 45 jaargangen is er niemand zo onafgebroken betrokken geweest bij de redactionele werkzaamheden als juist collega Margadant, die er verantwoordelijk voor was dat in deze periode de inhoud van bijna 500 maandelijks afleveringen kon worden gedrukt.

Wie zich dat alles nog eens wil realiseren, leze er de november-aflevering van de vorige jaargang op na, waarin zijn 65-jarig beroepsjubileum werd herdacht.

SUBFACULTEIT DER TANDHEELKUNDE R.U. GRONINGEN

Aankondiging 6e lustrum

De Lustrumcommissie van de Subfaculteit der Tandheelkunde van de rijksuniversiteit te Groningen stelt zich voor het zesde lustrum te doen plaatsvinden op 28 en 29 september.

Inlichtingen: Lustrumcommissie Subfaculteit Tandheelkunde, Antonius Deusinglaan 1, Groningen (telefoon: 050- 11 45 00).

Agenda

Data der voornaamste wetenschappelijke congressen en vergaderingen in binnen- en buitenland

* *Eerste vermelding*

1978

22-23 maart

2e Congres European Prosthodontic Association, Leeuwenhorst-congrescentrum, Noordwijkerhout. Inl. K. van der Laan, vakgroep Prothetische tandheelkunde, Tandheelkundig Instituut, Sorbonnelaan 16, Utrecht.

29-31 maart

Microsymposium Ned. Ver. voor Biologie van de Mond, te houden tijdens de 19e Federatieve vergadering van medisch wetenschappelijke verenigingen te Rotterdam. Titel: 'Microbiologische aspecten van de tandplaque'. Inl. secretaris H. M. Theuns, Catharijnesingel 59, Utrecht.

6 april

Klinische avond voor tandartsen in de collegezaal van het Gebouw voor klinische tandheelkunde, Philips van Leydenlaan 25, Heyendaal, Nijmegen. Aanvang 20.00 uur. (Zie pag. 122.)

8 april

Voorjaarsvergadering Genootschap voor de Geschiedenis van de Geneeskunde, Wiskunde, Natuurwetenschappen en Techniek, Harderwijk. Programma gewijd aan de herdenking van de 200e sterfdag van Carolus Linnaeus. Inl. secretaris Mevr. M. Fournier, Helmhof 36, Alphen a/d Rijn, tel. 01720-22454.

14 april

Voorjaarsvergadering Ned. Ver. van Tandartsen, Jaarbeurs congres- en vergadercentrum aan de Croeselaan te Utrecht.

20 april

Klinische avond voor tandartsen te Groningen.

* 21 april

Voorjaarsvergadering Ned. Ver. voor Orthodontische Studie, Hotel Smits, Utrecht. Inl. secretaris J. M. Beek, Wildernislaan 51, Apeldoorn.

30 april-2 mei

Ve Journées Françaises de Parodontologie, Biarritz, Frankrijk. Inl. Société Française de Parodontologie, 57 rue d'Amsterdam, 75008 Paris, Frankrijk.

3-6 mei

Belgisch Congres voor Tandheelkunde, Oostende. Inl. Prof. A. G. Vermeersch, Tandartsenhuis, Jetselaan 165, 1090 Brussel, België.

22 mei

Klinische avond voor tandartsen in de groene

collegezaal van het Tandheelkundig Instituut, Sorbonnelaan 16, De Uithof, Utrecht. Aanvang 20.00 uur.

23 mei

Klinische avond voor tandartsen in het Ignatius-ziekenhuis te Breda.

24-27 mei

7th Annual meeting European Academy of Gnathology, Madrid, Spanje. Inl. Dr. C. M. Avril, Hansa-allee 23, 6 Frankfurt a/M., West-Duitsland.

1 juni

Klinische avond voor tandartsen in de collegezaal van het Gebouw voor klinische tandheelkunde, Philips van Leydenlaan 25, Heyendaal, Nijmegen. Aanvang 20.00 uur.

* 1 juni

68e Jaarvergadering 'Het Ivoren Kruis', Jaarbeurscongres- en vergadercentrum, Utrecht.

4-9 juni

54e Congres The European Orthodontic Society (E.O.S.), Nederlands Congres Centrum, Den Haag.

26-30 juni

84th Meeting American Dental Society of Europe, Promenade Hotel, Den Haag. Registratie (ook voor Nederlanders niet-leden) bij: Hon Secretary Brian J. Parkins, 57 Portland Place, Londen, WIN 3AH, Engeland.

* 24-29 juli

Herdenking 50 Jaar Tandheelkundig Onderwijs in Indonesië te Soerabaja. Inl. R. Iskander D.D.S., Airlangga Universiteit, Jl. Dharmahusada 47, Soerabaja, Indonesië.

29 augustus-1 september

Postacademisch cursus 'Orale pathologie', Vrije Universiteit, Amsterdam. Inl. Mej. R. Mooijen, afd. Pathologie van de Mondholte, De Boelelaan 1117, Amsterdam (tel. 020-5482306).

12-15 september

4th International Congress on Dentistry for the Handicapped, Londen, Engeland. Inl. Conference Office, Birmingham Dental Hospital, St. Chad's Queensway, Birmingham B4 6NN, Engeland.

25-30 september

IVth Congress of the European Association for Maxillo-Facial and Stomatology Department, 'S. Bortolo', Regional Hospital, 36100 Venetië, Italië.

25-30 september

66th Annual World Dental Congress of the F.D.I., Madrid, Spanje.